

av Esabelle Dingizian m.fl. (mp)

Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

1 Sammanfattning

För Miljöpartiet de gröna är ett rikt och mångfasetterat kulturliv en av nycklarna till mänsklig livskraft. Vi tror att det finns skaparkraft i varje människa. En grundtanke i den gröna ideologin är att ge varje människa möjlighet att utveckla sina förmågor och att få uttrycka sig fritt; i den grundläggande friheten ligger en välståndsskapande kraft. Vi menar att alla människor i ett demokratiskt samhälle måste ges förutsättning att använda den skaparkraften.

Ett starkt och mångfasetterat kulturliv är därför ett mål i sig. Kulturen ska vara dynamisk och ifrågasättande. Frihet är garantin för ett levande kulturliv. Kulturen är en del av välfärden och demokratin, därför måste samhället skapa förutsättningar för ett rikt kulturliv. Och dessa förutsättningar måste skapas i nuet, i den verklighet vi har omkring oss idag.

Samtidigt är de kreativa näringarna en industri av stor vikt för svensk ekonomi och en potentiell motor för ekonomisk utveckling i hela landet. Genom att stimulera kulturen stimulerar vi också skapandet av fler arbetstillfällen. Dessutom i en bransch som generellt sett är mycket miljövänlig.

Regeringen föreslår i sin budgetproposition en generell neddragning med 1,5 procent på kulturområdet. Vi avvisar en sådan neddragning. Vi ser ett behov av satsningar på kulturen, inte neddragningar och försämringar. Miljöpartiet storsatsar på kultur för ekonomisk utveckling. Vi ser kulturen som den utvecklingsbransch den är och tillför medel för att stödja den utvecklingen, vilket kommer att ge positivt resultat både på kort och på lång sikt. Med detta som grund föreslår vi kultursatsningar som förenar ekonomisk utveckling med kulturell utveckling.

2 Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid:

		Anslagsförändring (miljoner kronor)		
Anslag (nr)	Anslag	2010	2011	2012
1:1	Statens kulturråd	5	5	5
1:2	Ökat anslag Allianserna	2	2	4
1:3	Kultur för barn och ungdomar	60	60	60
1:3	Nej till skapande skola	-60	-60	-60
1:6	Stimulansbidrag till kulturbyggnader	100	115	130
2:2	Anslag till regionala verksamheter	100	220	400
7:1	Riksantikvarieämbetet	10	10	10
7:2	Bidrag till kulturmiljövård	20	65	65
8:1	Fri entré-reform	25	25	25
8:4	Kvinnohistoriskt centrum	4	4	5
14:1	Folkbildning	80	100	100
Gen	Nej till generell neddragning	46	46	46
13:4	Friluftsliv	8	8	10
Summa för utgiftsområdet		400	600	800

3 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

3.1 Gröna kulturjobb

Kulturens har en stor potential som regional utvecklingsmotor. För att optimera möjligheterna krävs en bredare syn på kulturpolitik som förutsätter dialog, samverkan och ett intensifierat samarbete mellan olika aktörer och intressenter, inte bara på det kulturpolitiska området utan inom alla delar av samhället.

De förslag vi lägger på detta område har därför i första hand som syfte att stötta och utveckla lokala och regionala initiativ och verksamheter och att säkerställa att kulturella uttryck ger samma möjligheter till deltagande och spridning i alla delar av landet. Våra förslag ska ses som ett sammanhang, som en generell strävan att flytta makten och initiativkraften i kulturen närmare människorna och att bygga upp en infrastruktur för kulturen. Vi vill att denna strävan ska präglade kulturpolitiken.

Liksom alla industrier och näringsbranscher kräver kulturen en infrastruktur. För miljöpartiet är det viktigt att denna kulturella infrastruktur i största möjliga mån byggs nedifrån och upp, att den bygger på den enskilda människans kulturella rörelseenergi, på

lokala initiativ och traditioner och i nära kontakt med andra samhällssektorer och institutioner. Vi lägger förslag för att stötta sådana initiativ och ge incitament till fler satsningar lokalt och regionalt.

3.1.1 Regionala kulturfonder

Miljöpartiet strävar efter ett samhälle byggt från den lokala nivån och uppåt, där alla människor känner att de kan påverka sina liv och sitt lokala samhälle och där idéer, beslut och makt färdas nedifrån och uppåt. Av det skälet måste demokratin byggas underifrån och det kräver att starka lokala kulturverksamheter får möjlighet att växa och verka. Kultur för och av människorna måste också finnas nära människorna.

Genom att kulturpolitiken flyttar ner så många beslut som möjligt till regional nivå minimeras byråkrati samtidigt som även privatpersoner och små och resurssvaga intresseorganisationer kan göra sin röst hörd.

Därför vill vi införa regionala kulturfonder. Syftet med fonderna är att skapa möjligheter för kulturen att växa och utvecklas. Två viktiga områden som vi tänker att fonderna ska bidra till är fler kulturstipendier till konstnärer och projekt för barn- och ungdomskultur. Genom att flytta resurser till lokal nivå kan vi få en effektivare hantering av små kulturbidrag på flexibel basis, en kulturstödsform som staten omöjligt kan eller bör hantera men som är nödvändig för att stötta unga kulturskapare. Regionala kulturfonder blir ytterligare ett steg i den kulturella infrastrukturen. Starka kulturregioner är basen för kulturens möjligheter att vara pådrivande i den regionala utvecklingen. På detta satsar vi totalt 720 miljoner kronor under de kommande tre åren.

3.1.2 Omställningslyft

Bildning och kunskap är i sig själva eftersträvansvärda och har ett värde i sig själva. Folkbildning för sitt inneboende värde eller personlig utveckling är ett viktigt syfte med offentliga satsningar på folkbildningen. Men folkbildningen har också en viktig roll för samhället och ekonomin, inte minst i lägen av ekonomisk tillbakagång. För individer som hamnar utanför arbetsmarknaden är vuxenutbildning, exempelvis via folkbildningsinstitutionerna, en möjlighet att börja en ny livsbana men också en möjlighet att stärka sig själv och sitt självförtroende. Vi ser folkbildningen som en nyckel till att hantera ekonomiska nedgångar likväl som löpande omställningar på arbetsmarknaden.

Vi vill använda folkbildningens potential att ge människor nya möjligheter att lyckas på arbetsmarknaden. I ett ”omställningslyft” satsar vi pengar på fler studieplatser inom folkbildningens område. Folkhögskolors och studieförbunds flexibla organisationer gör

att de har hög kapacitet att ta emot fler studerande. Vi föreslår också en ökad entreprenöriell prägel på folkbildningens utbildningsutbud, vilket förhoppningsvis kommer att leda till fler startade företag och ge en ökad mängd arbetstillfällen. Till detta avsätter vi totalt 280 miljoner kronor under tre år.

3.1.3 Stimulansbidrag till kulturbyggnader

Ett sätt att minska tröskeln till kultur är att erbjuda möjligheter till spontana kultur-uttryck. Plattformar, i form av scener, arenor eller andra platser för att utöva kultur, ökar möjligheten till detta. På samma sätt som öppna idrottsplatser gör det lätt att utöva idrott gör välutrustade och inbjudande kulturhus det enklare att utöva kultur.

Ett hot mot kulturen är att det inte är möjligt att utöva många kulturformer överallt i landet. Ett exempel är scenkonsten, som hämmas av att det inte finns fullstora och fullt utrustade scener i mer än ett fåtal platser i landet.

Vi vill att kulturen inte ska hindras av bristfällig infrastruktur. Därför vill vi rusta upp befintliga kulturhus, scener och liknande för att främja likvärdig tillgänglighet på stora kulturupplevelser i hela landet. Vi föreslår att ett kulturellt stimulansbidrag införs för reparation, ombyggnation, tillbyggnation eller nybyggnation av kommunala kulturscener. Detta ger nya arbetstillfällen inom byggbranschen, men också ökade arbetstillfällen för professionella kulturutövare. Till detta anslår vi 100 miljoner kronor 2010, 115 miljoner kronor 2011 och 130 miljoner kronor 2012.

3.1.4 Ökat anslag Allianserna

Det är mycket viktigt att samhället tar sitt ansvar för att professionella kulturutövare inte blir ett B-lag på arbetsmarknaden, utan får samma villkor gällande exempelvis löner, pensioner och arbetslöshetsersättningar som andra arbetstagare. Genom Musik-, Dans- och Teaterallianserna har frilansande musiker, dansare och skådespelare fått en stabil försörjning. Under perioder utan uppdrag erbjuds de vidareutbildning, rådgivning och andra insatser som främjar framtida uppdragsgivning.

Miljöpartiet anser att scenkonstallianserna utgör en bra förebild för hur en trygg arbetsmarknad skapas. Vi avsätter totalt 8 miljoner kronor under tre år för att verksamheten, eller varianter, ska kunna omfatta allt fler kulturutövare, också utanför branscherna musik, dans och teater.

3.1.5 Satsa på regionala kulturcentrum

Vi anser att regionala kulturcentrum ska byggas upp som en viktig del av en rikstäckande kulturinfrastruktur. Kulturcentrumen blir en mötesplats för professionella utbyten. En plats där kulturutövare kan träffa varandra, men också där dessa kan träffa företrädare för det traditionella näringslivet, forskare eller företrädare för civilsamhället. Utöver detta bör kontakten vara stor med andra delar av de offentliga institutionerna som sjukhus, skolor och förskola.

Kulturcentrumen blir en gemensam arena för kunskapsutbyte och potentiella samarbeten. Genom att olika personer med vissa gemensamma intressen men olika kunskaper och arbetsfält träffas ges större möjligheter för att innovativa projekt inte bara genomförs utan också blir framgångsrika. Om det finns tidigare regional kompetens och erfarenheter bör kulturcentrumen byggas upp kring dessa. De nationella resurscentrum som finns idag bör bli en del av detta system.

För att samla spetskompetens kan olika regionala centrum byggas upp kring olika tematiska kulturområden, i så fall bör olika regionala centrum samarbeta med varandra för att också få bredd i verksamheten.

3.1.6 Access

2005 fick Statens kulturråd i uppdrag av regeringen att starta ett sysselsättningsprojekt inom kulturområdet med namnet Access. Syftet var att digitalisera och tillgängliggöra stora delar av vårt kulturarv. Museer, bibliotek och arkiv kunde ansöka om bidrag för att täcka lönekostnader för nyanställda som utförde dessa uppgifter. Den borgerliga regeringen har fasat ut verksamheten.

Digitaliseringen av kulturarvet är av stor vikt för tillgängligheten, både för samtiden och för framtida generationer. Genom att viktiga kulturskatter digitaliseras kan alla uppleva dem, när som helst och varsomhelst ifrån. Samtidigt säkerställer vi att de alltid kommer att kunna finnas kvar för att kunna upplevas även i framtiden, oavsett vad som händer med det fysiska exemplaret. Vi uppmanar regeringen att låta Access-projektet fortgå, och att man dessutom bör lägga till ett nytt uppdrag att digitaliseringen ska ske med öppna standarder.

3.2 Kultur för barn och ungdomar

Kulturen måste inte bara bevaras och utvecklas, den måste också ständigt återerövas av nya generationer. Kulturintresset kan grundläggas i mycket ung ålder. Redan under

förskolan bör barnen få uppleva kultur i olika former, samt få uppmuntran för sina kreativa skapelser. Kultur och estetiska uttryck betyder mycket för att stärka barns personliga utveckling. Ord, rörelse, form och musik är verktyg för barns utveckling. Vi ser att det finns behov av att stärka barnens medverkan och deltagande även i produktionen av kultur. Barn ska inte bara vara passiva mottagare utan aktivt medverka i att skapa kultur.

Under hela skoltiden ska alla barn och ungdomar erbjudas estetisk verksamhet under skoltid. Det är viktigt att barn tidigt får pröva på olika kulturformer och under årens gång tillåts utveckla sina estetiska talanger fritt. Barns behov av att möta levande kultur måste stärkas, därför är samverkan mellan skolan, kulturinstitutioner, fria kulturutövare och andra kulturaktörer inom kulturen viktig. Aktörerna måste i nära samarbete med förskolor och skolor utveckla metoder och former för kreativ verksamhet av olika slag. Barns och ungdomars behov av skapande och möte med kulturen måste präglas av långsiktighet och skapas i ett naturligt sammanhang i vardagen.

3.2.1 Kulturskolan

Miljöpartiet anser att barns kulturaktiviteter inte bara ska begränsas inom skolans värld utan de bör också kunna få ett rikt kulturliv på sin fritid. Därför måste möjligheten att utöva kultur i sin närmiljö förstärkas. Förutsättningarna för detta måste förbättras. Idag finns stora skillnader mellan olika kommuner vad gäller utbud av kulturaktiviteter, innehållet i verksamheten och konstområdena. Avgifterna och tillgängligheten för olika grupper skiljer sig också mycket åt.

Kulturskolan är många barns och ungdomars väg in i en skapande verksamhet. En första arena för att få uttrycka sig och medverka i en gemenskap med andra barn och ungdomar. Vi vill att kulturskolan ska byggas ut, hitta nya former för att nå fler barn och ungdomar och hålla en fortsatt hög kvalitet. Det är även viktigt att hålla taxorna låga så att tröskeln för deltagande minimeras. Miljöpartiet föreslår ett stöd till kommuner för deras kulturarbete gentemot barn och ungdomar, för att stärka deras arbete och försäkra oss om låga trösklar. För att åstadkomma detta omfördelar vi pengar från regeringens satsning ”Skapande skola” till kulturskolornas verksamhet.

3.3 Bibliotek och läsande

3.3.1 Läsfrämjande insatser

Kulturrådet fördelar bidrag till läsfrämjande insatser, som kan sökas av kommuner eller organisationer. Bidragen ges i första hand till insatser för barn och unga, men ges inte till sådant som anses vara kommunal basverksamhet (till exempel inköp av böcker till skolbibliotek). Vi vill att de läsfrämjande insatserna stärks och utvecklas, och för att göra detta krävs extra resurser.

3.3.2 Biblioteksplan

Läsandet är den enskilt viktigaste strategiska kunskapen i ett civiliserat samhälle. Biblioteken är därför strategiskt viktiga institutioner för samhället som helhet. Men tillgången och kvaliteten är ojämn. Vi har nationell biblioteksplan för att stärka biblioteken och dess roll i samhället. Vi anser att uppdraget bör kunna genomföras av Kulturrådet inom ramen för befintlig budget.

3.4 Fri entré-reform

Fri entré infördes under 2005 och 2006 till basutställningarna på 19 centrala museer samt vid ett antal andra museer. Reformen återtog dock av den borgerliga regeringen 2007.

Miljöpartiet anser att fri entré-reformen var mycket lyckosam. Statistiken visar att nuvarande regerings avskaffande av reformen innebär att antalet besökare har minskat på de museer som omfattades av reformen. Det brukarperspektiv som miljöpartiet vill anlägga på kulturen handlar om bred tillgänglighet av just detta slag och miljöpartiet beklagar därför avskaffandet av den fria entrén.

Tillgången till och utnyttjandet av den kultur som finns i dag är mycket ojämn. Vi vill inte medverka till att det blir ännu mer ojämnt. Det är också samhällsekonomiskt bättre att de resurser som finns i dag används av fler. Till reformen anslår vi 25 miljoner kronor årligen 2010-2012.

3.5 Kvinnohistoriskt centrum

Kvinnliga konstnärer har ofta svårare att klara sig ekonomiskt än vad manliga har på grund av en strukturell snedfördelning till förmån för manliga normer och värderingar. Genustänkandets frånvaro visar sig bland annat i de olika kulturella beslutsfunktionerna,

inköpta verk och prissättningar. Det kan gälla sådant som att myndigheter har ett tydligt uppdrag för inköpande av konst till allmänna lokaler - vilka konstnärer som får de offentliga uppdragen eller vilken typ av konst som köps in - men också fördelningen av anslag som bör ha ett tydligt könsperspektiv.

Vi vill i detta sammanhang specifikt uppmärksamma den debatt om behovet av ett kvinnohistoriskt centrum som har pågått i många år. Den typen av institutioner finns i andra länder och erfarenheterna därifrån är goda. Två kvinnomuseer med kulturhistorisk utgångspunkt finns i Århus och Kongsvinger. I Bonn, Bryssel och London verkar tre konstmuseer med kvinnoprofilering. Vi tror att ett kvinnohistoriskt centrum skulle kunna stimulera ett ökat intresse för och kunskapsspridning om kvinno- och genusfrågor vid andra museer. Miljöpartiet satsar totalt 13 miljoner kronor under 2010-2012 på detta.

3.6 Sammanfattning av anslagsförändringar

		Utgiftsområde: 17		
		Anslagsförändringar (miljoner kronor)		
Anslag				
(nr)	Anslag	2010	2011	2012
1:1	Statens kulturråd	5	5	5
1:2	Ökat anslag Allianserna	2	2	4
1:3	Kultur för barn och ungdomar	60	60	60
1:3	Nej till skapande skola	-60	-60	-60
1:6	Stimulansbidrag till kulturbyggnader	100	115	130
2:2	Anslag till regionala verksamheter	100	220	400
7:1	Riksantikvarieämbetet	10	10	10
7:2	Bidrag till kulturmiljövård	20	65	65
8:1	Fri entré-reform	25	25	25
8:4	Kvinnohistoriskt centrum	4	4	5
14:1	Folkbildning	80	100	100
Gen	Nej till generell neddragning	46	46	46
13:4	Friluftsliv	8	8	10
Summa för utgiftsområdet		400	600	800
Specifikation av anslag 1:1		2010	2011	2012
	Läsfrämjande insatser	5	5	5
	Biblioteksplan			
Specifikation av anslag 2:2		2010	2011	2012
	Regionala kulturfonder	100	220	440
Specifikation av anslag 7:2		2010	2011	2012
	Kulturmiljövård	10	10	10
	Drift kulturreservat		15	20
	Inrätta kulturreservat		20	15

Miljöpartiet motsätter sig regeringens generella neddragning på kultursidan. Istället storsatsar vi på kultur som ett sätt att skapa arbetstillfällen och hjälpa människor till omställning genom utbildning, genom ökade medel till kulturbyggnader, de regionala kulturfonderna, stöd till Allianserna och folkbildning. Vi vill också återinföra fri entré-reformen. Vi säger nej till regeringens satsning på skapande skola och satsar istället på vårt kulturprogram för barn och ungdomar. Medel avsätts till Statens kulturråd för läsfrämjande insatser och till Kvinnohistoriskt centrum. Vi anslår medel till det miljömålsrelaterade arbetet med kulturmiljö.

Stockholm den 5 oktober

2009

Esabelle Dingizian (mp)

Gunvor G Ericson (mp)

Mikael Johansson (mp)